

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

Aleja Piłsudskiego 8
90-051 Łódź, P - 73
Tel. (0-42) 636-36-89, Fax (0-42) 636-07-12
E-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO/61-92/04/AS

Łódź, dnia 21 grudnia 2004 r.

DECYZJA Nr 25/2004

Na podstawie art. 23e ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t. j. Dz. U. z 2003 r., nr 86, poz. 804 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. nr 18 poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Piotrowi Pacholikowi zamieszkałemu w Radomsku przy ul. Starowiejskiej 33 prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą Prywatna Placówka Języków Obcych „Horizon”

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, wskazaną w art. 23a ust. 1 i 2 w. w. ustawy, bezprawne, godzące w interesy konsumentów działanie przedsiębiorcy polegające na:

1. stosowaniu w Umowie dotyczącej uczestnictwa w kursie językowym postanowienia o treści: „W przypadku rezygnacji z kursu w trakcie jego trwania, opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi”, wpisanego 14 sierpnia 2003 r. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (sygn. akt XVII Amc 34/01)
2. stosowaniu w Regulaminie uczestnictwa w kursach organizowanych przez P.P.J.O. „HORIZON” postanowienia o treści: „opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi” wpisanego 14 sierpnia 2003 r. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (sygn. akt XVII Amc 34/01)

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania.

Uzasadnienie

I. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w ramach przeprowadzonego w terminie od 9 września 2004 r. do 25 października 2004 r. badania wzorców umownych na rynku nauczania języków obcych w województwie łódzkim i świętokrzyskim, zbadał wzorce umowne stosowane przez Piotra Pacholika zamieszkałego w Radomsku przy ul. Starowiejskiej 33 (zwany dalej Piotrem Pacholikiem) prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Prywatna Placówka Języków Obcych „Horizon” w Radomsku (zwana dalej Horizon).

Analiza powyższych dokumentów wykazała, iż wzorzec umowy zawiera postanowienia mogące stanowić niedozwolone klauzule umowne wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (zwany dalej Rejestrem).

Z uwagi na powyższe, w dniu 22 października 2004 r. Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi w imieniu Prezesa Urzędu mocą postanowienia nr 1 wszczęła postępowanie w sprawie stosowania przez Piotra Pacholika prowadzącego Horizon praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

1. bezprawnym, godzącym w interesy konsumentów działaniu polegającym na stosowaniu w Umowie dotyczącej uczestnictwa w kursie językowym postanowienia o treści: „W przypadku rezygnacji z kursu w trakcie jego trwania, opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi”, postanowienia analogicznego w skutkach i celu do wpisanego 14 sierpnia 2003 r. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (sygn. akt XVII Amc 34/01), co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2003 r., nr 86, poz. 804 ze zm.) – zwana dalej ustawą o ochronie (...)

2. bezprawnym, godzącym w interesy konsumentów działaniu polegającym na stosowaniu w Regulaminie uczestnictwa w kursach organizowanych przez P.P.J.O. „HORIZON” postanowienia o treści: „opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi” postanowienia analogicznego w skutkach i celu do wpisanego 14 sierpnia 2003 r. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (sygn. akt XVII Amc 34/01), co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie (...).

Odpowiadając na postawione zarzuty Piotr Pacholik przyznał, że kwestionowane zapisy figurowały zarówno w umowie jak i w regulaminie uczestnictwa w kursach, ale zostały one z dniem 22 października 2004 r. usunięte, a umowy już zawarte będą sukcesywnie aneksowane. Ponadto Piotr Pacholik dodał, iż: powyższe zapisy nie miały nic wspólnego z praktyką stosowaną w P.P.J.O. „Horizon”, ponieważ nie zanotowano w historii placówki przypadku, w którym słuchaczowi rezygnującemu z kursu nie wypłacono należności za nie odbyte zajęcia. Jako dowód na poparcie tych twierdzeń załączył do pisma wzór poprawionej umowy, regulaminu uczestnictwa w kursach, regulamin wraz z kserokopią umowy w nowym brzmieniu zawartą z słuchaczem, wzór aneksu do umów w starym brzmieniu (czyli do umów już zawartych), kserokopie blankietów KW wystawionych w ostatnich miesiącach (dowód: karty 29-34). Ponadto w piśmie z dnia 17 grudnia 2004 r. podtrzymał zobowiązanie do aneksowania umów do dnia 31 stycznia 2005 r. (dowód: karty 37-38).

II. Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. Piotr Pacholik jest wpisany do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Radomsko pod numerem 3578. Przedmiotem Jego działalności jest między innymi nauka języków obcych (dowód: zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej; karta 7).

2. W celu nawiązania stosunku zobowiązaniowego z konsumentami Piotr Pacholik korzysta z druku o nazwie UMOWA nr ____ / 2004 – zwana dalej umową. Ponadto na wzorzec umowy składa się Regulamin uczestnictwa w kursach organizowanych przez P.P.J.O. „HORIZON” – zwany dalej regulaminem (dowód: karta 6).

3. Umowa w § 4 pkt 4 zawierała zapis: „w przypadku rezygnacji z kursu w trakcie jego trwania, opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi” (dowód: karta 6).

4. Regulamin w części „Obowiązki słuchacza” zawierał zapis: „opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi” (dowód: karta 6).

III. Prezes Urzędu ustalił następujący stan prawny:

1. Art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie (...) stanowi, iż przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

2. Zgodnie z ust. 2 tego przepisu za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

3. Zapis o treści: „Płatność za kurs: Po dokonaniu wpłaty pieniądze nie ulegają zwrotowi” został wpisany do Rejestru z dniem 14 sierpnia 2003 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego - Sądu ochrony konkurencji i konsumentów z dnia 24 czerwca 2003 r. (sygn. akt XVII Amc 34/01).

IV. Oceniając przedstawiony stan faktyczny i prawny organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie (...) przesłankami zaistnienia zakazanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów jest:

- 1 działanie przedsiębiorcy
- 2 noszące znamiona bezprawności
- 3 godzące w zbiorowy interes konsumentów.

Ad. 1 Jak zostało wykazane powyżej, Piotr Pacholik jest wpisany do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Radomsko pod numerem 3578. Przedmiotem Jego działalności w ramach Horizon jest między innymi nauka języków obcych. Jest więc przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie (...).

Ad. 2 Bezprawność to sprzeczność zachowania z przepisami prawa zawartymi w różnych jego gałęziach oraz z zasadami współżycia społecznego. Chodzi więc o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym jako całością. Istotnym jest również fakt, iż bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, niezależnym od wystąpienia szkody czy od zamiaru podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych.

Kwestionowany zapis jest zdaniem Prezesa Urzędu niedozwoloną klauzulą wpisaną do Rejestru, o której mowa w art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie (...). Sam fakt stosowania

takiego zapisu we wzorcach umownych w obrocie z udziałem konsumentów nosi znamiona bezprawności, ponieważ narusza zakaz wyrażony w art. 23a ustawy o ochronie (...).

Nie budzi wątpliwości, iż Piotr Pacholik stosuje w celu zawarcia umowy z konsumentami wzorzec umowy. Zgodnie z brzmieniem art. 384 k.c. wzorzec umowy to w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów, regulaminy. Jak zostało wskazane powyżej, w celu nawiązania stosunku zobowiązaniowego z konsumentami Piotr Pacholik stosuje druk o nazwie Umowa nr ____ / 2004. Wszystkie postanowienia opracowane zostały w nim z góry, a umowa zawiera jedynie puste miejsce na oznaczenie drugiej strony umowy, czyli konsumenta. Ponadto prawa i obowiązki stron umowy określa regulamin. Te dwa dokumenty stanowią więc typowy wzorzec umowy w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego.

Abstrakcyjna kontrola wzorców umownych przewidziana jest przepisami Kodeksu postępowania cywilnego i dokonywana jest przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd ochrony konkurencji i konsumentów. Jeżeli sąd uzna w wyroku konkretne postanowienie za niedozwolone, zakazuje jego stosowania nie tylko przez przedsiębiorcę, którego orzeczenie dotyczy, ale na podstawie art. 479⁴³ k.p.c. także przez innych przedsiębiorców. Jest to tak zwana rozszerzona prawomocność materialnoprawna w znaczeniu podmiotowym. Z chwilą wpisania danego postanowienia do rejestru wyrok uznający to postanowienie za niedozwolone wywołuje skutek erga omnes i nabiera charakteru takiego jak przepis prawa. Kwestionowane przez Prezesa Urzędu zapisy stanowią, że: „W przypadku rezygnacji z kursu w trakcie jego trwania, opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi” oraz „opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi”, natomiast klauzula wpisana do Rejestru brzmi: „Płatność za kurs: po dokonaniu wpłaty pieniądze nie ulegają zwrotowi”. Powyższe postanowienie zostało uznane za niedozwoloną klauzulę umowną mocą wyroku Sądu Okręgowego - Sądu ochrony konkurencji i konsumentów z dnia 24 czerwca 2003 r. (sygn. akt XVII Amc 34/01) i wpisane do Rejestru z dniem 14 sierpnia 2003 r. Powyższe postanowienia różnią się literalnie, są jednak tożsame w treści.

Należy podkreślić, iż kodeks cywilny w sposób ogólny – abstrakcyjny wskazuje w art. 385¹ i 385³ k.c. model zachowań, które są niedozwolone w przypadku zawierania umów z konsumentami z wykorzystaniem wzorca. Gdy dana klauzula zostanie wpisana do rejestru, staje się niedozwolonym każde postanowienie umowne dotyczące zachowania opisanego w tej klauzuli, bez względu na sposób sformułowania samego zapisu. Klauzule wpisane do rejestru spełniają taką samą rolę jak przepisy prawa, a co za tym idzie, stosuje się do nich reguły interpretacji prawa (t. j. wykładnię językową, funkcjonalną, systemową).

W nawiązaniu do pierwszego kwestionowanego zapisu, to jest zapisu o treści „W przypadku rezygnacji z kursu w trakcie jego trwania, opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi” należy stwierdzić, iż zapis ten podobnie jak klauzula wpisana do rejestru, wprowadza ogólną regułę niezwracania konsumentowi wpłaconych środków pieniężnych (pojęcie „pieniędzy” i „opłaty” są bowiem znaczeniowo tożsame, chodzi o spełnione przez konsumenta świadczenie pieniężne). W obu zapisach nie jest również istotna przyczyna rezygnacji oraz fakt, po której stronie umowy ta przyczyna leży. Zasada wprowadzona przez te zapisy prowadzi do sytuacji, w której konsument nie ma żadnej możliwości uzyskania zwrotu dokonanej przez siebie wpłaty, jeśli zdecyduje się na rezygnację z kursu. Nie ma znaczenia, czy wypowie tę umowę z przyczyn istotnych czy nieistotnych oraz to, czy leżą one po jego stronie czy po stronie przedsiębiorcy. Pomimo różnic literalnych, jest więc postanowieniem wzorca umownego wpisanym do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Jest bowiem tożsamy co do skutku i celu, jednak stosowanie go przez innego przedsiębiorcę powoduje różnice literalne w brzmieniu.

W nawiązaniu do drugiego kwestionowanego zapisu, to jest zapisu o treści „opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi” uzasadnienie jest podobne. Zapis ten znajduje się

bowiem w podpunkcie o treści: słuchacz ma obowiązek pisemnego poinformowania sekretariatu szkoły o rezygnacji z kursu (opłata za dany trymestr nie podlega zwrotowi), a więc jego treść jest tożsama z treścią pierwszego kwestionowanego zapisu.

Ad. 3 Każde działanie bezprawne w ramach danego stosunku prawnego godzi w interesy drugiej strony kontraktu. Przepisy prawa o charakterze bezwzględnie obowiązującym wprowadzono bowiem do porządku prawnego po to, by chronić dobro zasługujące na ochronę. W przypadku stosowania zapisów umownych o charakterze bezprawnym dochodzi do ograniczenia praw lub nałożenia nadmiernych obowiązków na konsumenta podpisującego umowę na sporządzonym przez przedsiębiorcę formularzu. W ten sposób następuje naruszenie interesów konsumentów.

Przepisy ustawy o ochronie (...) nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Z całą pewnością mamy do czynienia z takim interesem gdy działania przedsiębiorcy dotyczą zbiorowości i mogą dotknąć każdego potencjalnego klienta tego przedsiębiorcy, czyli gdy są powszechne.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszaniem praw nieograniczonej liczby konsumentów, którzy zawarli umowę o uczestnictwo w kursie językowym z Piotrem Pacholikiem.

Ponadto każdy potencjalny konsument chcący skorzystać z usług świadczonych przez Piotra Pacholika w ramach Horizon był narażony na zawarcie umowy z wykorzystaniem wzorca zawierającego kwestionowane postanowienie. Piotr Pacholik nie stosuje bowiem żadnych innych druków. Z uwagi na powyższe działania Piotra Pacholika należało uznać za naruszające zbiorowy interes konsumentów.

Jak zostało przedstawione powyżej, odpowiadając na postawione zarzuty Piotr Pacholik przyznał, że kwestionowane zapisy figurowały zarówno w umowie jak i w regulaminie uczestnictwa w kursach, ale zostały one z dniem 22 października 2004 r. usunięte, a umowy już zawarte będą sukcesywnie aneksowane. Ponadto Piotr Pacholik dodał, iż powyższe zapisy nie miały nic wspólnego z praktyką stosowaną w P.P.J.O. „Horizon”, ponieważ nie zanotowano w historii placówki przypadku, w którym słuchaczowi rezygnującemu z kursu nie wypłacono należności za nie odbyte zajęcia. Jako dowód na poparcie tych twierdzeń załączył do pisma wzór poprawionej umowy, regulaminu uczestnictwa w kursach, kserokopię umowy wraz z regulaminem zawartej ze słuchaczem w nowym brzmieniu, wzór aneksu do umów w starym brzmieniu, kserokopie blankietów KW wystawionych w ostatnich miesiącach. Ponadto w piśmie z dnia 17 grudnia 2004 r. podtrzymał swoje zobowiązanie do aneksowania umów do 31 stycznia 2005 r. Prezes Urzędu uznał, iż przedstawione dowody, w szczególności nowy wzorzec oraz wzór aneksu, są wiarygodne i wystarczające by przyjąć, iż Piotr Pacholik zaniechał stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec spełnienia przesłanek koniecznych do stwierdzenia praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie (...) oraz przesłanek wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającej zaniechanie jej stosowania wskazanych w art. 23e ustawy o ochronie (...) organ antymonopolowy orzekł jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie (...) w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatury w Łodzi.

Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i
Konsumentów Dyrektor Delegatury
w Łodzi

Iwona BIELSKA

Otrzymuje:
Piotr Pacholik
Ul. Starowiejska 33
97-500 Radomsko

